

УДК 34(438):930.25:061(043.2)

Микита ХАЛЕЦЬКИЙ*Київський національний університет імені Тараса Шевченка***НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ВИСТАВКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
АРХІВІВ ПОЛЬЩІ: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ**

Діяльність архівних установ Польщі регламентується Законом від 14 липня 1983 року про Національний архівний фонд та архіви зі змінами, внесеними протягом 2002–2007 рр. (далі – Закон про архіви) [2]. Оскільки виставкова діяльність архівів спрямована перш за все на ознайомлення широкої громадськості з наявними в їх фондах документами, можемо вважати, що передумовою її проведення є організація доступу та використання архівних документів. Однією з форм використання виступає виставкова діяльність архівів, у тому числі в онлайн-просторі. Стаття 16 Закону про архіви присвячена доступу до архівних матеріалів, зазначаючи, що на нього має право кожний. Цілями використання архівних матеріалів визначено [2]: пізнавальні цілі, у тому числі пов'язані з науковими дослідженнями або задоволенням особистих інформаційних потреб; повторне використання змісту або репродукцій цих матеріалів в інших цілях, ніж ті, для яких вони були створені або первісно зібрані, у тому числі з метою отримання прибутку; отримання, відповідно до окремих положень, що регулюють видачу довідок, офіційного підтвердження змісту збережених архівних матеріалів у формі їхніх засвідчених відтворень (копій, витягів, виписок і репродукцій) мовою оригіналу, а також у формі вторинних документів, що описово представляють цей зміст або його складові, виділені заявником. Стаття 16 містить також перелік умов обмеження доступу до архівних матеріалів в обсязі та порядку, встановленому законами про захист інформації з обмеженим доступом, про охорону іншої захищеної законом таємниці; у зв'язку з захистом особистих прав і персональних даних; з огляду на необхідність збереження цілісності складових державного архівного фонду, що перебувають під загрозою пошкодження, знищення або втрати [2]. У статті зазначено терміни відкриття доступу до архівних матеріалів різного характеру, а також підкреслено безоплатність доступу до документів архіву.

Виставкова діяльність архівних установ також корелюється з використанням документів, нагромаджених ними, з освітньою, інформаційною, популяризаторською, видавничою цілями. З огляду на це, Закон про архіви (стаття 21) відносить до компетенції Генерального директора Державного архіву з-поміж іншого популяризацію знань про

архівні документи і архівну справу, проведення інформаційної та видавничої діяльності. Стаття 23 визначає зміст архівної діяльності, яка включає збирання, облік, зберігання, обробку, збереження, надання доступу до архівних матеріалів, а також проведення інформаційної діяльності. Відповідно до Статті 28 Закону до сфери діяльності державних архівів належать, зокрема, популяризація знань про архівні матеріали і архіви та здійснення інформаційної діяльності [2].

Окрім Закону про архіви, у правовому полі існує низка нормативно-правових актів, які також стосуються архівних матеріалів. Серед найважливіших з них – Конституція Республіки Польща від 2 квітня 1997 року, стаття 61 якої встановлює право громадян на отримання інформації про діяльність органів публічної влади та осіб, що виконують публічні функції [1]. Це право також включає в себе доступ до документів, у тому числі тих, що віднесені до категорії архівних матеріалів [8, с. 195]. Коли йде мова про доступ до архівних матеріалів, слід брати до уваги положення таких законів, як Закон про доступ до публічної інформації [5], Закон про захист персональних даних [4], Закон про авторське право і суміжні права [3]. Право на доступ до публічної інформації включає в себе право: отримувати публічну інформацію, в тому числі оброблену інформацію, якщо вона становить особливий суспільний інтерес; ознайомлення з офіційними документами; доступу до засідань колегіальних органів публічної влади, що формуються за результатами загальних виборів. Стаття 6 розділу другого містить перелік видів публічної інформації, яка підлягає доступу, серед яких – реєстри, записи та архіви, що ведуться, засоби та принципи забезпечення доступу до даних, що в них містяться [5].

Доступ архіву до документації, що містить персональні дані, підпадає під сферу обробки персональних даних і має здійснюватися відповідно до положень Закону про захист персональних даних. Стаття 23 цього закону вказує на допустимість такої обробки, зокрема, якщо суб'єкт персональних даних надав свою згоду або якщо це необхідно для досягнення законних цілей, які переслідують одержувачі даних, і обробка не порушує права і свободи суб'єкта персональних даних [4]. Стаття 25 наголошує, що в разі, коли персональні дані збираються не від суб'єкта даних, адміністратор даних має інформаційні зобов'язання перед особами, чії дані він включив до своєї картотеки, і за певних умов може звільнитися від цих зобов'язань, якщо дані необхідні, зокрема, для наукових, дидактичних, історичних, статистичних досліджень або досліджень громадської думки, обробка даних не порушує прав і свобод суб'єкта даних [4].

Відповідно до Закону про авторське право і суміжні права, які захищають твори та об'єкти суміжних прав (такі як фонограми та відеограми) [3], усі форми надання доступу до архівів не повинні порушувати права правовласників: особисті, необмежені в часі, та майнові, захищені в часі. Стаття 28 цього закону дозволяє архівам (поряд зі школами, бібліотеками, музеями, науковими інститутами) безоплатно надавати примірники розповсюджуваних творів, робити їх копії з метою поповнення, збереження або захисту власних фондів, а також надавати доступ до своїх фондів з дослідницькою або пізнавальною метою через термінали інформаційної системи, розташовані в приміщеннях цих установ [3].

Про важливість архівних фондів як багатогранного та суспільно корисного ресурсу знань і пам'яті, належний збір, захист і поширення якого є значущим для ефективного формування соціального капіталу, ідентичності та громадянської позиції, йдеться у Стратегії розвитку соціального капіталу (взаємодія, культура, креативність) 2030 [6, с. 35]. У Стратегії зазначено, що з метою приведення інфраструктури архівів у відповідність до сучасних вимог і надання їм змоги виконувати свої основні функції, необхідно запустити спеціальну державну програму, що передбачає створення нових об'єктів, простори яких «будуть підготовлені для культурної, освітньої та виставкової діяльності» [6, с. 78]. Відповіддю на виявлені потреби у сфері цифрової культури та оцифрування стане стратегічний проект «Оцифрування та розвиток цифрової культури». Він передбачає проведення заходів, пов'язаних з оцифруванням і доступністю ресурсів культурної спадщини в широкому розумінні, включаючи оцифрування, зберігання, доступність, а також повторне використання цифрових музейних, бібліотечних, аудіовізуальних, історичних та архівних ресурсів для популяризації, освітніх, наукових і комерційних цілей [6, с. 78].

Ще одним документом стратегічного характеру є Стратегія розвитку Державних архівів на 2021–2030 роки. Вона визначає їх головну місію як постійне збереження свідчень про минуле та забезпечення загального доступу до них з метою сприяння розвитку держави і суспільства [7]. У цьому контексті одним із напрямів, представлених у візії Державних архівів до 2030 р., є забезпечення доступу до ресурсів Державних архівів, просвітницька, популяризаторська та інформаційна діяльність. З метою популяризації Державних архівів та забезпеченням якнайширшого доступу до архівної спадщини передбачено створення сучасного віртуального виставкового порталу.

Отже, розглянуті нормативно-правові документи, що регламентують діяльність архівних установ Польщі, не містять визначення поняття «виставкова діяльність», опису методики організації виставкової діяльності архівів. У той же час вони пов'язують діяльність архівів з забезпеченням і розширенням доступу архівних документів, у тому числі в онлайн-просторі, та підпорядкування їх діяльності освітнім, науковим, просвітницьким, популяризаторським, інформаційним цілям. В свою чергу, реалізації зазначених цілей підпорядкована й виставкова діяльність архівних установ.

Список літератури

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. URL: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm> (дата звернення 21.02.2024).

2. Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2018 r. poz.217 z późn. zm). Tekst ujednolicony. *Baza Internetowy System Aktów Prawnych (ISAP)*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19830380173/U/D19830173Lj.pdf> (дата звернення 18.02.2024).

3. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Tekst ujednolicony. *Baza Internetowy System Aktów Prawnych (ISAP)*.

URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19940240083/U/D19940083Lj.pdf> (дата звернення 18.02.2024).

4. Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych. Tekst ujednolicony. *Baza Internetowy System Aktów Prawnych (ISAP)*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971330883/U/D19970883Lj.pdf> (дата звернення 21.02.2024).

5. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej. Tekst ujednolicony. *Baza Internetowy System Aktów Prawnych (ISAP)*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20011121198/U/D20011198Lj.pdf> (дата звернення 21.02.2024).

6. Strategia rozwoju kapitału społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030. *Baza Internetowy System Aktów Prawnych (ISAP)*. URL: <http://surl.li/quxev> (дата звернення 22.01.2024).

7. Strategia rozwoju Archiwów Państwowych na lata 2021–2030. URL: <http://surl.li/quxee> (дата звернення 21.02.2024).

8. Konstankiewicz, Marek. Problemy prawne dostępu do archiwaliów (stan prawny z 1 stycznia 2013 r.). Zatrzymać przeszłość, dogonić przyszłość:

Pamiętnik VI Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich Wrocław 5–7 wrzesnia 2012 r. Warszawa, 2013. S. 193–201.

*Науковий керівник: Галина КОЦУР,
д-р. іст. наук, професор*

УДК [351.712.2.028:004]:338.24(043.2)

Максим ХВОСТЮК

Національний авіаційний університет, Київ

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЗА ДЕРЖАВНОЮ КОНЦЕПЦІЄЮ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ PROZORRO

В епоху стрімкого технологічного розвитку і впровадження електронного урядування, важливою, але водночас складною справою стає боротьба з корупцією у цьому сегменті суспільства. Держава все більше звертається до цифрових технологій для забезпечення ефективної боротьби з корупцією.

25 грудня 2015 р. Верховна Рада прийняла Закон України «Про публічні закупівлі». Відповідно до Закону, 1 квітня 2016 р. система Prozorro стала обов'язковою для центральних органів влади та монополістів, а 1 серпня 2016 р. – для решти державних замовників. Власником є Ткаченко Микола [5].

Перевагами системи державних закупівель є те що, вона має гнучкий інструментарій, прозорість та діджиталізоване відображення самої системи закупівель. Динамічність та оперативне реагування на нові виклики є ще однією перевагою існуючої вітчизняної системи державних закупівель. Крім цього, спостерігається системна робота у напрямі посилення правових заходів боротьби з корупцією. Така робота спрямована на посилення контролю за витрачанням бюджетних коштів і підвищення прозорості закупівельних процедур [2, с. 33].

Державні закупівлі є ефективним інструментом забезпечення певних економічних змін та економічного розвитку держави, зокрема боротьби з корупцією. Проте ця система має свої недоліки та проблеми:

1. Незалежно від того, наскільки ефективно система Prozorro виявляє порушення, потрібна співпраця з боку Державної аудиторської служби України, СБУ, Держказначейства, МВС, прокуратури, Антимонопольного комітету та судів.

2. Допорогові закупівлі у системі Prozorro є активним об'єктом зловживань. Мова йде про ситуації, коли тендер, вартість якого може